

Лекція 1

**Соціальна економіка: Новий вимір
для професіоналів з обліку
та оподаткування.**

План лекції

- 1. Чому бухгалтеру не байдуже до соціальної економіки?**
- 2. Поняття соціальної економіки та її структура**
- 3. Соціальний аудит та нефінансова звітність**
- 4. Оподаткування в соціальній економіці: пільги та ризики**
- 5. Соціальна відповідальність бізнесу в умовах війни**
- 6. Кар'єрні перспективи**

**1. Чому бухгалтеру
не байдуже до
соціальної економіки?**

Модель «Profit Only»

(Тільки прибуток)

- Фокус виключно на інтересах акціонерів
- Короткострокова фінансова вигода
- Ігнорування соціальних та екологічних екстерналій

Модель «Triple Bottom Line»

(Люди, Планета, Прибуток)

- Інтеграція фінансових, соціальних та екологічних цілей
- Орієнтація на довгострокову стійкість
- Створення спільної цінності для всіх стейкхолдерів

Капіталізм еволюціонує. Соціальна цінність стає вимірюваною економічною категорією, а не просто благодійністю.

Сучасна соціальна економіка — це інструмент «покращення капіталізму», а не його заперечення.

**Кінець 19 ст.
(Л. Вальрас, Ш. Жид)**

Соціальна економіка як «наука про соціальну справедливість» та покращення добробуту.

Середина 20 ст.

Повоєнна Європа. Поява «соціальної ринкової економіки» та оформлення третього сектору.

**Початок 21 ст.
(М. Портер)**

Концепція «Спільної цінності» (Shared Value) – інтеграція соціальних викликів у ядро корпоративної стратегії.

Сучасність

Ера ESG. Стандартизація нефінансової звітності та монетизація соціального впливу.

Приватний сектор
(Комерція та
максимізація
прибутку)

Державний сектор
(Влада та суспільний
контроль)

Третій сектор (Соціальна економіка)
Недержавні, неприбуткові або обмежено
прибуткові організації, орієнтовані на вирішення
соціальних проблем.

Соціальна економіка виникає там, де класичний ринок та держава не здатні самотійно
полюпати глобальні виклики (екологія, інклюзія, регіональний розвиток)

Суб'єкти	Основна мета	Розподіл прибутку	Джерела фінансування	Модель управління
КСВ у бізнесі	Прибуток	Дивіденди	Комерційні	Корпоративна
Кооперативи	Взаємодопомога	Між членами	Внески	Демократична
Асоціації / Фонди	Благодійність	Заборонено	Гранти та донати	Статутна
Соціальні підприємства	Вирішення соціальної проблеми	Реінвестиція в місію	Гібридні (продаж + гранти)	Гібридна

«Соціальне підприємництво» – найбільш інноваційне явище, що поєднує жорстку комерційну модель із 100% соціальною метою.

Ці п'ять ознак є фундаментальними критеріями для ідентифікації бізнесу в системі координат сталого розвитку.

Сучасний інвестор розглядає ризики комплексно. Компанії з низьким ESG-рейтингом стикаються з дорожчим капіталом та відтоком клієнтів.

E

(Екологія)

Викиди вуглеводнів, енергоефективність, управління відходами.

Викиди вуглеводнів, енергоефективність, управління відходами.

S

(Соціальна сфера)

Умови праці, інклюзивність, безпека, вплив на громаду.

Умови праці, інклюзивність, безпека, вплив на громаду.

G

(Корпоративне управління)

Прозорість обліку, антикорупція, структура ради директорів.

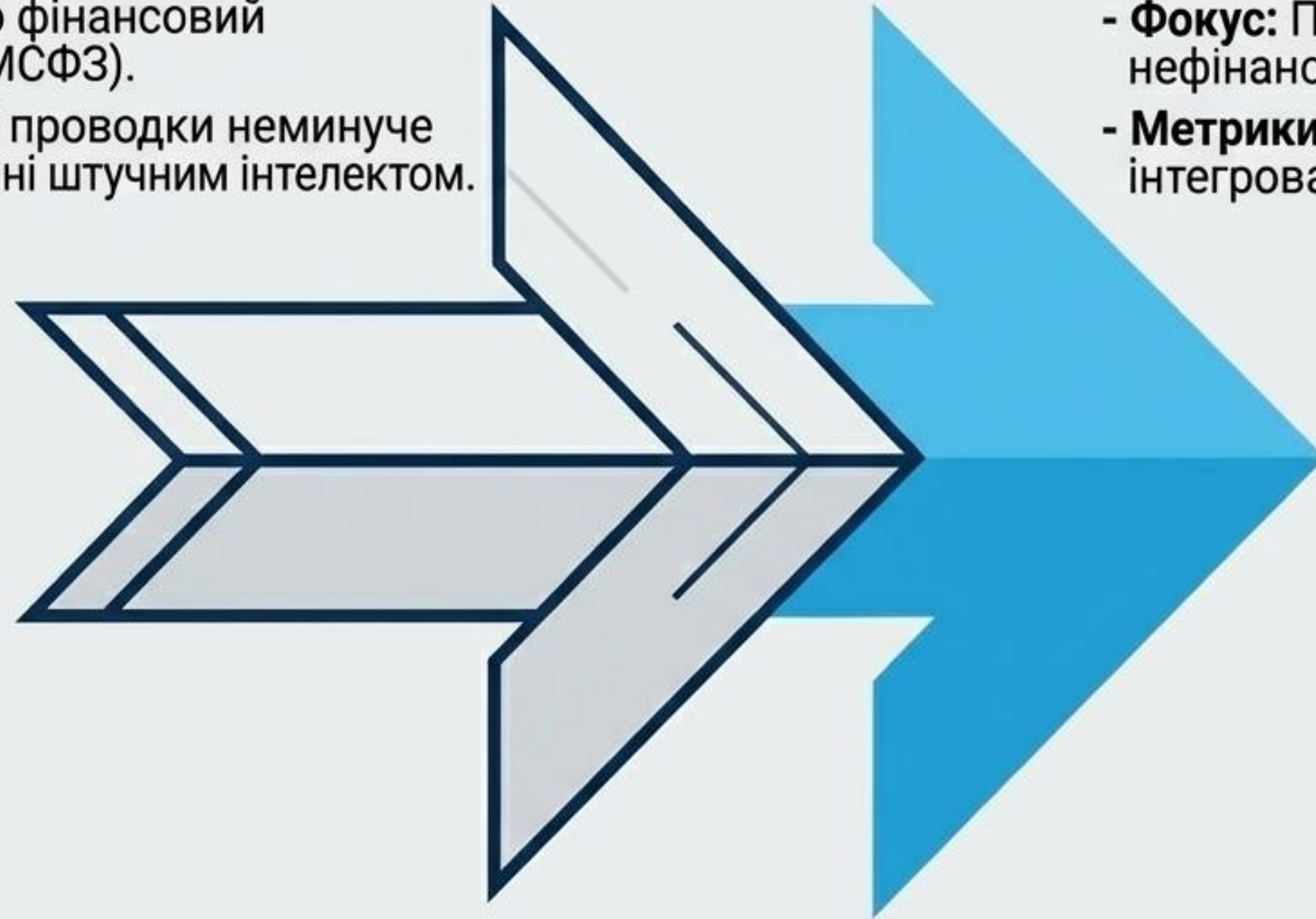

Прозорість обліку, антикорупція, структура ради директорів.

РИЗИК: Ігнорування екологічних та соціальних факторів сьогодні дорівнює прямим фінансовим втратам і втраті ринків збуту у найближчому майбутньому.

Точка А: Бухгалтер-реєстратор

- **Фокус:** Фіксація історичних транзакцій.
- **Метрики:** Виключно фінансовий результат (П(С)БО, МСФЗ).
- **Реальність:** Рутинні проводки неминуче будуть автоматизовані штучним інтелектом.

Точка Б: Архітектор сталого розвитку

- **Фокус:** Прогнозування та оцінка нефінансових ризиків.
- **Метрики:** Впровадження інтегрованої звітності.

Облік виходить за межі дебету і кредиту. Бухгалтер стає стратегом, який перекладає «суспільне благо» на мову точних цифр.

GRI

(Global Reporting Initiative)

Вплив компанії на світ
(Inside-Out).
Охоплює економічні,
екологічні та соціальні
впливи.

SASB

(Sustainability Accounting
Standards Board)

Вплив ESG-факторів на
фінанси компанії
(Outside-In). Фінансово
суттєва
інформація для
інвесторів.

IFRS S1

(Міжнародні стандарти
сталого розвитку)

Синергія. Новий
стандарт розкриття
інформації **щодо**
взаємозв'язку
екологічних ризиків і
фінансових перспектив.

Ці стандарти більше не є факультативними. Вони формують нові жорсткі правила гри для міжнародного капіталу та великих національних гравців.

$$\text{SROI} = \frac{\text{Чиста теперішня вартість соціальних вигод}}{\text{Вартість вкладених інвестицій}}$$

Монетизація соціального впливу. Наприклад: сума коштів, яку економить держава завдяки працевлаштуванню підприємством вразливих груп населення (зменшення виплат по безробіттю, зростання податків).

Реальні фінансові витрати бізнесу на реалізацію соціальної ініціативи.

Соціальний аудит (Social Return on Investment) – це методологія, що дозволяє виміряти неможливе та довести фінансову ефективність соціальних інвестицій.

Можливості

- 👤 Отримання статусу неприбутковості.
- 💰 Звільнення від податку на прибуток для коштів, що реінвестуються у соціальну місію.
- 🌐 Доступ до міжнародного грантового фінансування.

Пастки та Ризики

- 🔒 Жорсткий контроль цільового використання коштів.
- ⚠️ Ризик втрати статусу через найменшу помилку в обліку.
- ⚠️ **Штрафні санкції** у разі прихованого розподілу прибутку між засновниками.

Податкове планування у соціальному бізнесі є значно більш філігранним та ризикованим, ніж у звичайній комерції. Помилка бухгалтера тут коштує репутації.

Від благодійності до життєстійкості

Бізнес змушений брати на себе критичні соціальні функції держави: гуманітарна логістика, релокація співробітників, пряма підтримка ЗСУ.

Корпоративне волонтерство

Глибока інтеграція соціальної допомоги в операційні бізнес-моделі (наприклад, промокоди на логістику гуманітарних вантажів, безкоштовні ІТ-послуги для держави).

В умовах екзистенційної кризи **соціальна відповідальність** стала єдиним гарантом збереження довіри до бренду та його репутаційного капіталу.

Генерація доходу за класичними ринковими законами. Підлягає повному оподаткуванню (ПДВ, податок на прибуток).

Розподіл прибутку як у благодійному фонді. Захист вразливих груп.

**Соціальна
місія**

**Комерційний
двигун**

Виклик для обліку: Необхідність ведення бездоганного роздільного обліку. Бухгалтер повинен чітко розмежувати комерційну (оподатковувану) та соціально спрямовану діяльність всередині однієї юридичної особи, щоб уникнути податкових санкцій.

Консалтинг соціальних проєктів — це блакитний океан.

Міжнародна кар'єра вже сьогодні вимагає компетенцій, що виходять за межі традиційного дебету та кредиту.

1. Базовий рівень

Опанування класичних МСФЗ та Податкового кодексу. Фундамент фінансової грамотності.

2. Нефінансова звітність

Вивчення стандартів IFRS S1 та GRI. Вміння збирати та структурувати нефінансові дані.

3. Аналітика впливу

Оволодіння методологією SROI та глибокою оцінкою ESG-ризиків.

4. Стратегічний рівень

Консалтинг гібридних бізнес-моделей та архітектура інтегрованої звітності.

Соціальна економіка — це не сезонний тренд корпоративної філантропії. Це нова ера капіталізму.

І саме професіонали з обліку стануть її головними архітекторами, перетворюючи соціальну цінність на точні, доказові фінансові метрики.

Будьте готові вимірювати те, що раніше здавалося невидимим. Облік майбутнього починається сьогодні.

